T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Otuz dokuzuncu İçtima

4.5.1338 Perşembe

Mündereca

Sayfa

1. — **Zaptı sabık hulâsası** 514:515

2. — **Âzayı kiram muamelâtı** 522

1. — Erzurum Mebusu Salih Efendinin, yoklama esnasında bulunmıyanlardan kıstelyevm icra edilmesine dair takriri 522

3. — **Lâyihalar** 515

1. — Evliyei Selâse'de vergilerin sureti cibayetine dair kanun lâyihası 515

2. — Tedavülden kaldırılacak meskûkâtı mağşuşeye dair kanun lâyihası 515

3. — Hazine pulları ve kıymetli evrakın üç misil olarak istîfası hakkında kanun lâyihası 515

4. — **Teklifler** 515,519

1. — Kırşehir Mebusu Sadık Beyin, Erbabı ceraimden bâzılarının bakıyei müddeti cezaiyelerinin aflarına dair kanun teklifi (2/525) 515

2. — Malatya Mebusu Feyzi Efendinin, Mültezimlerin güzeşteden aflarına dair kanun teklifi (2/526) 515

3. — Trabzon Mebusu Hüsrev Beyle arkadaşlarının, Başkumandanlık müddetinin 5 Mayıs 1338 tarihinden itibaren üç mah temdidine dair kanun teklifi 519:522

Sayfa

5. — **Tezkereler** 515

1. — Reji İdaresinin 1338 senesi bütçesinin gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi 515

2. — Memurini Mülkiye Harcırah Kararnamesinin 28 nci maddesinin tefsiri lüzumuna dair Maliye Vekâleti tezkeresi 515:516

3. — Hiyaneti vataniyeden mahkûm Habil ve Tâlib Çavuş ve Eyüb haklarındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi 516

6. — **Muhtelif evrak** 516

1. — Ramazanı Şerif ve 23 Nisan münasebetiyle muhtelif mahallerden gelen telgraflar 516

7. — **Mazbatalar** 516

1. — Malatya Mebusu Lûtfi Beyin, Âzayı kiram harcırahlarına dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/520) 516

2. — Amasya Mebusu Ali Rıza Efendinin, Belediye İntihabat Kanununun bir maddesinin tadiline dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/516) 516

3. — Ankara Mebusu Mustafa Efendinin, Kurayı mevkufe âşar bedelâtına

Sayfa

dair kanun teklifi Şer'iye ve Evkaf Encümeni mazbatası (2/366) 516

4. — Ruhsatı resmiye ile mezunen gidip avdetlerinde eşkıya tarafından katledilenlerin şehit sayılıp sayılmıyacakları hususunda Askerî Tekaüt Kanununun lüzumu tefsiri hakkında İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Müdafaai Milliye ve Kavanini Maliye encümenleri mazbataları 516

5. — Memaliki meğule memurini hususiyesi ve muallimleri harcırahlarına dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası 516

6. — Antalya Mebusu Halil İbrahim Beyin, Matbuat Kanununun tadiline dair kanun teklifi ve Adliye Encümeni mazbatası (2/307) 516

7. — Divanı Temyizi Askerî teşkilâtı hakkında kanun lâyihası ve Adliye ve Müdafaai Milliye encümenleri mazbataları 516

8. — Adana'da evvelce Başadministratör tarafından kuyudu tasarrufiyede vukua getirilen muamelâtın keenlemyekûn addedilmesine dair kanun lâyihası ve Defterihakani Encümeni mazbatası 516

9. — Ziynet eşyası hakkındaki Kanunun tadiline dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası 516:517

10. — 28 Şubat 1338 tarihli Avans Kanununun tefsirine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezekresi ve Kavanini Maliye Encümeni mazbatası 517:519

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 2,00

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KÂTİPLER : Hakkı Bey (Van), Âtıf Bey (Kayseri)

REİS — Celseyi küşadediyorum. Zaptı sabık hülâsası okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Reisisani Rauf Beyefendinin tahtı riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve tashihan kabul olundu. Âşar hissei ianesine dair Heyeti Vekileden mevrut lâyihai kanuniye, Kavanini Maliye Encümenine, Kastamonu Mebusu Suad Beyin, Himayeietfal menfaati için memurin maaşatından birer yevmiye kat'ına dair teklifi Lâyiha Encümenine, İzmit Mebusu Sırrı Beyin, İtalyanların tahliye ettiği mevakie dair sual takriri, Hariciye Vekâletine havale edildi.

Müecceliyeti Askeriye Vergisi Kanununun müzakeresine devam olunarak encümenden mevrud muaddel üçüncü madde ile 5, 8, 9 ncu maddeler aynen; 4, 6, 7 nci maddeler tadilen kabul olundu. Heyeti umumiyesi tâyini esami suretiyle reye konularak teneffüs için celse tatil olundu.

İkinci Celse

Rauf Beyefendinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat Müecceliyeti Askeriye Vergisi Kanununun 20 müstenkif ve 26 redde karşı 118 rey ile kabul edildiği tebliğ olundu. Bilâhara 15 milyon liralık avans Kanununun müzakeresine geçilerek maddeleri aynen kabul olundu. Heyeti umumiyesi tâyini esami ile reye konularak toplanan ârada nısabı ekseriyet mevcudolmadığından içtimaı âtide tekrar reye konulmak ve Perşembe günü toplanılmak üzere Celseye nihayet verildi.

İkinci Reisvekili
Musa Kâzım

Kâtip
Van
Hakkı

Kâtip
Kayseri
Âtıf

REİS — Zaptı sabık hakkında mütalâa var mı?

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Efendim bir yerde müecceliyeti askeriye yerine mükellefiyeti askeriye denmiş zannederim. Eğer öyle ise bu suretle tashih edilsin.

REİS — Zaptı sabıkı olveçhile tashih edilmek üzere kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Zaptı sabık tashihan kabul edildi.

3. — LÂYİHALAR

1. — Elviyei Selâse'de vergilerin sureti cibayetine dair kanun lâyihası

REİS — Kavanin ve Muvazenei Maliye encümenlerine.

2. — Tedavülden kaldırılacak meskûkâtı mağşuşe hakkında kanun lâyihası

REİS — Muvazenei Maliye ve Kavanini Maliye encümenlerine.

3. — Hazine pulları ve kıymetli evrakın üç misil olarak istîfası hakkında kanun lâyihası

REİS — Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine.

4. — TEKLİFLER

1. — Kırşehir Mebusu Sadık Beyin, Erbabı ceraimden bâzılarının bakıyei müddeti cezaiyelerinin affı hakkında kanun teklifi (2/525)

REİS — Lâyiha Encümenine.

2. — Malatya Mebusu Feyzi Efendinin, Mültezimlerin güzeşteden aflarına dair kanun teklifi (2/526)

REİS — Lâyiha Encümenine.

5. — TEZKERELER

1. — Reji İdaresinin 1338 senesi bütçesinin gönderildiğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi

REİS — Okunacak :

T. B. M. M. Riyaseti Celilsine

Reji İdaresinin 1338 senesi için tanzim olunan bütçe ile esbabı mucibe lâyiha ve 11 parçadan ibaret melfufatiyle memurin kadrosunun Meclisi Âliye takdimi İcra Vekilleri Heyetinin 30 Nisan 1338 tarihli içtimaında takarrür etmiş olmakla mezkûr bütçe merbatatiyle maen ve leffen takdim kılınmıştır. İfayı muktazasiyle neticesinin iaşarına müsaade buyurulmasını istirham eylerim, efendim.

İcra Vekilleri Heyeti Reisi
ve
Erkânı Harbiyei Umumiye V.
Fevzi

REİS — Efendim bunu Muvazenei Maliye Encümenine gönderiyoruz.

2. — Memurini Mülkiye Harcırah Kararnamesinin 28 nci maddesinin tefsiri lüzumuna dair Maliye Vekâleti tezkeresi.

REİS — Okunacak.

B. M. M. Riyaseti Celileyesine

15 Mayıs 1335 tarihli Memurini Mülkiye Harcırah Kararnamesinin 28 nci maddesinde «bir makamda vekâleten bulunan veya diğer bir memuriyeti muvakkateye tâyin edilenlere işe mübaşeretlerinden infikâklerine kadar geçen günler için seyyahatte geçen günler gibi yevmiye verilir. Ancak mezkûr vekâlet veya muvakkat memuriyet maaşı asliye zamimeten vekâlet maaşı veya diğer bir nam ile kanunen bir istihkakı müstelzim olduğu takdirde işbu vekâlet maaşı veya istihkak ile yevmiyeden hangisi ziyade ise yalnız o verilir.» diye muharrer olmasına mebni makam tâbirinin alelıtlak her hangi bir memuriyete şâmil veya hakkı tâyinleri merkeze ait memuriyetlere maksur olduğundan tereddüdedilerek tefsirine ihtiyaç hâsil olmaktadır. Gerçi maddei kanuniyedeki makam tâbirinin hakkı tâyinleri merkeze ait vali, mutasarrıf, muhasebeci ve kaymakam misillû memurine vekâlet edeceklere munhasır olacağı ve tâli memuriyetlere teşmili halinde dahi 300 kuruş maaşlı bir memuriyete vekâleten gönderileceklere şehrî üç bin kuruş miktarında yevmiye verilip vazifei vekâletle kabili kıyas olmıyacak derecede masraf ihtiyarını istilzam edeceği cihetle maddei kanuniye hükmünün memurini tâliyeye tatbikı lâzımgelmiyeceği istidlâl edilmekte ise de; esas meselenin tefsire taallûku hasebiyle iktizasının Meclisi

Âlice bittezekkür tahtı karara alınması esbabının istikmal buyurulması arz olunur olbapta.

20 Nisan 1338
Maliye Vekili
Hasan Fehmi

REİS — Efendim, Kavanini Maliye Encümenine gönderiyoruz. (Muvafık, sedaları)

3. — Hiyaneti vataniyeden mahkûm Habil ve Tâlib Çavuş ve Eyüb haklarındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi

REİS — Adliye Encümenine veriyoruz.

6. — MUHTELİF EVRAK

1. — Ramazanı Şerif ve 23 Nisan münasebetiyle muhtelif mahallerden mevrut telgraflar

REİS — Tensibederseniz Divanı Riyasetçe cevapları yazılsın.

7. — MAZBATALAR

1. — Malatya Mebusu Lûtfi Beyin, Âzayı kiram harcırahlarına dair kanun lâyihası ve Lâyiha Encümeni mazbatası (2/520)

REİS — Malatya Mebusu Lûtfi Beyin, Âza harcırahları hakkındaki teklifinin şayanı müzakere görüldüğüne dair Lâyiha Encümeni mazbatası var. Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine gönderiyoruz.

2. — Amasya Mebusu Ali Rıza Efendinin, Belediye İntihabat Kanununun bir maddesinin tadiline dair kanun teklifi ve Lâyiha Encümeni mazbatası

REİS — Belediye Kanununun tadili hakkında Amasya Mebusu Rıza Efendinin teklifine mütaallik Lâyiha Encümeni mazbatası var. Mazbata reddi mutazammın olduğu için ruznameye alalım. (Pekâlâ sesleri)

3. — Ankara Mebusu Mustafa Efendinin, Kurayı mevkufe âşarı bedelâtına dair kanun teklifi ve Şer'iye ve Evkaf Encümeni mazbatası

REİS — Kurayı mevkufe âşarı hakkında Ankara Mebusu Hacı Mustafa Efendinin teklifine dair Şer'iye ve Evkaf Encümeni mazbatası var. Tensibederseniz bunu da Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenlerine gönderelim.

HACI MUSTAFA Ef. (Ankara) — Kavanini Maliyeye lüzum yoktur.

4. — Ruhsatı resmiye ile mezunen gidip avdetlerinde eşkıya tarafından katledilenlerin şehit sayılıp sayılmıyacakları hususunda Askerî Tekaüt Kanununun lüzumu tefsirine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti tezkeresi ve Müdafaai Milliye ve Kavanini Maliye encümenleri mazbataları

REİS — Ruhsatı resmiye ile gidip avdetlerinde eşkıya tarafından şehidedilenler hakkında mazbata var.

5. — Memaliki meşgule memurini hususiyesi ve muallimlere verilecek harcırahlar hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

REİS — Memaliki meşgule memurini hususiyesiyle muallimlere verilecek harcırahlar hakkında mazbata var.

6. — Antalya Mebusu Halil İbrahim Beyin, Matbuat Kanununun tadiline dair kanun teklifi ve Adliye Encümeni mazbatası

REİS — Matbuat Kanununun tadili hakkındaki teklifin reddine dair Adliye Encümeni mazbatası.

7. — Divanı Temyizi Askerî teşkilâtı hakkında kanun lâyihası ve Adliye ve Müdafaai Milliye encümenleri mazbataları

REİS — Mahkemei Temyiz kadrosu.

8. — Adana'da evvelce Başadministratör tarafından kuyudu tasarrufiyede vukua getirilen muamelâtın keenlemyekûn addedilmesine dair kanun lâyihası ve Defteri Hakani Encümeni mazbatası

REİS — Adana Defterihakani kuyudatındaki gayrikanuni muamelenin tashihi hakkında Defterihakani Encümeni mazbatası.

9. — Ziynet eşyasının men'i duhulü hakkındaki Kanunun tadiline dair kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası.

REİS — Ziynet eşyası Kanununun tadili hakkında lâyihai kanuniye var. Hepsi muhtelif encümenlerden gelmiştir. Müzakere edilecek

mesaildir. Ruznamemizde de daha müstacel mesail mevcuttur. Bunları da münasip bir zamanda müzakere edelim. (Ruznameye alalım sesleri) Daha müstacel mesail mevcuttur. Bunları alelûsul ruznameye alıyoruz. Münasip bir zamanda müzakere ederiz.

10. — 28 Şubat 1338 tarihli Avans Kanununun lüzumu tefsiri hakkında İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi ve Kavanini Maliye Enrümeni mazbatası

REİS — Efendim, 28 Şubat tarihli Avans Kanununun muallimlere taallûku olup olmadığına dair tereddüt hâsıl olmuş ve mucibi tefsir görülmüş, Kavanini Maliye Encümeni tefsiren bir mazbata yapmış onu müzakere edeceğiz. Okunacak:

T. B. M. M. Riyaseti Celilesine

28 Şubat 1338 tarihli Avans Kanununun üçüncü maddesinde Muvazenei Umumiye dâhil ve haricinde maaş ve ücürata zamimeten verilmekte olan tahsisatı fevkalâdei şehriyeden yüzde yirmi kat'edileceği musarrah olup işbu maddedeki (Muvazenei Umumiye haricinde) tâbirinden maksat Büyük Millet Meclisinden geçen mülhak bütçeler mi olduğu veyahut mecalisi umumiyece maaşları tesbit ve takdir edilen memurin ve muallimin maaşatı da maksudolup olmadığı ve mamafih mecalisi umumiyenin mühim bir kısmı esasen varidatı müsaidolmadığı cihetle tahsisatı fevkalâdeyi Muvazenei Umumiye Kanuniyle tâyin edilen miktar dâhilinde itaetmeyip bundan pek noksan olarak ita eylemekte bulunduğu cihetle maddei mezkûredeki «Muvazenei umumiye haricinde» ki tâbirden maksadın berveçhi mâruz Büyük Millet Meclisinden geçen mülhak bütçeler olması daha ziyade melhuz bulunduğu Dahiliye Vekâletinin 19 Mart 1338 tarihli ve Umuru Mahalliyei Vilâyat Müdüriyeti 904/4864 numaralı tezkeresinde bildirilmesine ve keyfiyet muhtacı tefsir bir mahiyette olmasına mebni meselenin Büyük Millet Meclisine arzı İcra Vekilleri Heyetinin 9 Nisan 1338 tarihli içtimaında mukarrer olmakla ifai muktazasiyle neticesinin işarına müsaade buyurulmasını istirham eylerim efendim.

10 Nisan 1338

İcra Vekilleri Heyeti Reisi ve
Erkânı Harbiyei Umumiye V.
Fevzi

Riyaseti Celileye

28 Şubat 1338 tarihli Avans Kanununun Muvazenei Umumiye dâhil ve haricinde maaş ve ücurata zamimeten verilmekte olan tahsisatı fevkalâdei şehriyeden yüzde yirmi kat'edileceği musarrah olup işbu maddedeki muvazenei umumiye haricinde tâbirinden maksat Büyük Millet Meclisinden geçen mülhak bütçeler mi olduğu veyahut mecalisi umumiyece maaşları tesbit ve takrir edilen memurin ve muallimin maaşatı da maksudolup olmadığı hakkındaki Heyeti Vekilenin 9 Nisan 1338 tarihli içtimaında tefsiri takarrür ederek Heyeti Celileye arz olunan 10 Nisan 1338 tarih ve 6/583 No. lı tezkere Heyeti Celileden 15 . IV . 1338 tarihli ve 5/1572 No. ile encümenimize havale buyurulması üzerine 26 . IV . 1338 tarihli içtimada tefsiri talep buyurulan Muvazenei Umumiye haricinde tâbirinden maksat idarei hususiyei vilâyat bütçesinden maaş alanların dahi işbu kat'iyata tâbi bulunduğu suretinde tefsir edildiği ve binaenaleyh; haricinde tâbirinin mecalisi umumiye ve emsali bütçelere şâmil olduğu takarrür ederek berayı tasdik Heyeti Celileye arzı karargir oldu.

26 . IV . 1338

Kavanini Maliye Encümeni Reisi		Mazbata M.
Erzurum		Bolu
Hüseyin Avni		Şükrü
Kâtip	Âza	Âza
Ergani	Çankırı	Biga
Sırrı	Behcet	Mehmed
Âza	Âza	Âza
Tokad	Yozgad	Genc
Rifat	Süleyman Sırrı	Celâl

MAARİF VEKİLİ VEHBİ B. (Karesi) — Efendim, bu tâbir yalnız muallimîne değil, muhasebei hususiyeden maaş alan bilûmum memurin ve müstahdemin içindir. 28 Şubat 1338 tarihli Kanun mucibince umumi bütçede tasarruf maksadiyle memurinin almakta oldukları tahsisatı fevkalâdei şehriyeden yüzde yirmi tevkifat yapıldı ve orada bir fıkra vardır ki; «Muvazenei Umumiyeye dâhil olanlar» diyor. Halbuki bunlara kıyasen bâzı yerlerde idarei hususiyeden maaş almakta olan memurinin maaşatından da tahsisatı fevkalâdesinden de tevkifat yapıyoruz. Bu haksızlıktır. Bunu tefsir edebilmek için zapta müracaat etmek lâzımgelir. Bendeniz

zapta müracaat ettim. Zabıtta idarei hususiyelere dair katiyen kelimei vâhide yoktur. Şu halde «Muvazenei Umumiye dâhil ve haricinden» maksat muvazenei umumiye haricinde, fakat Meclisi Âlinin murakabesine tâbi Reji, Ziraat Bankası, Evkaf bütçesi gibi Muvazenei Umumiyeden tamamen hariç fakat Meclisi Âlinin murakabesine tâbi olan bütçeler demektir. Eğer Meclisi Âli idarei hususiye bütçelerinden de tasarrufa kalkışırsa bu abes olacaktır. Sebebi biz yüzde yirmi kat'ediyoruz. Fakat maaşı aslilerine zammetmek idarei hususiyelerin, meclisi umumilerin salâhiyeti dâhilinde olduğundan onlar zamaimi aslına yapacaklar, yüzde yirmiyi telâfi edeceklerdir. İkincisi esasen meclisi umumiler bizim tahsisatı fevkalâde kanuniyle mukayyet değil. Meselâ : Biz bin kuruşa kadar olanlara üç bin kuruş zammediyoruz. Halbuki onlar yalnız bin kuruş zam veriyor. Bâzı mahallerde meselâ; Niğde'de bire bir veriyor. Binaenaleyh, esasen maaşları pek dun olan ve zaten bizim kontrolumuzdan haricolan varidat ve masarifatı kendilerinin takdiri lâzımgelen ve Meclisi Âlinin de daima haklarını teslim ve tevsi etmek istediği, meclisi umumilerin bütçe üzerinde tasarruf etmesine imkânı maddi yoktur. Şu halde oradaki hariç kaydını doğrudan doğruya evkaf, Ziraat Bankası gibi Meclisi Âlinin kontroluna tâbi olan kısımlara atfetmek zarureti hâsıl olur.

İSMET B. (Çorum) — Düyunu umumiye de var.

MAARİF VEKİLİ VEHBİ B. (Karesi) — Evet düyunu umumiye de var. Kanun çıkalı iki ay geçmiştir. Birçok yerler bendenizden soruyorlar. Rica ederim. Bu mesele bugün intacedilsin. Birçok yerler maaşatını alamadığı gibi esasen tenkihat da yapıldı. Maaşlar nısıf nısfa tenezzül etti. Memleketin bilhassa en zayıf, en ufak maaş alan kısımları muallimlerin ufak kısmı, yani mahallî iptidai muallimleridir. Bu mesele lûtfen bugün bir an evvel halledilsin.

REİS — Efendim, müzakere açmak için bir mazbata var. Henüz ruznameye dâhil değildir. Vekil Beyefendi bugün müzakeresini teklif etti. Bugün müzakeresi kabul edildikten sonra söz istiyene söz vereceğim. Vekil Bey esbabını izah ettiler.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Teklif bugün vâkı oluyor. En müstacel kabul ancak içtimaı âti için vâkı olur. Bugün vâkı olan teklifin hemen ruznameye ithali ve müzakerenin icrası; bu olamaz. Ancak içtimaı âtide müzakere edebiliriz.

MAARİF VEKİLİ VEHBİ B. (Karesi) — Bu teklif Meclisi Âliye geleli 20 - 25 gün olmuştur. Kanunun kabulünden de iki ay geçmiştir. Muallimîn maaş alacaktır. Taşra memurini maaş alacaktır. Sırf bu tefsir dolayısiyle maaşları muallâk kalıyor. Binaenaleyh bu tefsir Meclisi Âlinin encümenlerinden de çıkmıştır. Yarım saatlik bir meseledir. Ne için intacedilmiyor. Sebebi nedir?

SALİH Ef. (Erzurum) — Usul haricinde olsa dahi arkadaşlardan temenni ederim. Muhasebei hususiyeden maaş alan muallimîn 7, 8 aydan beri beş para alamamışlardır. Bunlar hakikaten mağdurdurlar. Şimdiye kadar hiçbir para alamıyorlar. Bu meseleyi bugün müstacelen halledelim.

BESİM ATALAY B. (Kütahya) — Meclise aynı günde gelip ruznameye alınarak müzakere edilen birçok şeyler vardır. Bu da bugün müzakere edilsin.

SALİH Ef. (Erzurum) — Evet onlar gibi bunun da tacilini rica ederim. Sekiz aydan beri maaş alamıyan muallimleri daha fazla bekletmeyiniz. Rica ederim. günahtır.

ALİ SÜRURİ Ef. (Karahisarı Şarki) — Muallimlerin maaş alamamasından hepimiz müteessiriz ve dilhunuz. Fakat teraküm eden maaşları şu tenkihata tâbi olmıyan maaşlarıdır. Binaenaleyh eski istihkaklarını alabilirler ve onlar müddeti mütemmime ile tâyin ve tahdidedilmiş değildir. Binaenaleyh esasen müterakim maaşları kalmış olan, muallimlere ait ve şimdi, Marttan itibaren tatbik edilecek olan bir kanunu, Nizamnamei Dahilîye sarahaten muhalif olarak bugün Meclisi Âliye haber vermek ve bugün de müzakeresine başlamak doğru değildir, Nizamnamei Dahilîyi çiğnemek demektir. Binaenaleyh bunun ruznamei âtiye ithali lâzımgelir...

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Müsaade buyurursanız Muvazenei Maliye Encümeni namına, bendeniz ufak bir nokta söyliyeceğim. Bu maddenin aslını tertibeden Muvazenei Maliye Encümenidir; Vekil Beyefendi bunun Muvazenei Maliye Encümeni ile bir alâkası yoktur dedilerse de idarei hususiye bütçelerinin kısmı küllisi Mu-

vazenei Umumiyeden muavenet görmektedir. Binaenaleyh Muvazenei Maliye Encümenine de gitmesi lâzımdır. Münasip görürseniz Muvazenei Maliye Encümenine gitsin. Ve oradan buraya gelsin.

REİS — Efendim bir teklif var; mevcut mazbata, Kavanini Maliye Encümeni mazbatasıdır. Halbuki Muvazenei Maliye Encümeni Mazbata Muharriri de, meselenin bir kere de Muvazenei Maliye Encümeninden geçmesini talebediyor. Tensip buyurursanız...

MAARİF VEKİLİ VEHBİ B. (Karesi) — Muvazenei Maliye Encümeninden de geçsin efendim, bendeniz de muvafakat ediyorum, fakat çok temenni ederim, bir an evvel çıkarsınlar...

REİS — Meselenin bir kere de Muvazenei Maliye Encümeninin nazarı tetkikine vaz'ını kabul edenler ellerini kaldırsınlar... Kabul edilmiştir. Muvazenei Maliye Encümenine veriyoruz.

Efendim, on beş imzayı havi, arkadaşlar tarafından verilmiş bir celsei hafiye teklifi vardır, lûtfen samiin salonu tahliye etsin.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Müsaade buyurun Reis Bey ruzname hakkında...

Efendim, Martın beşinci günü yeni sene için esaslı ruzname tutmaklığımızı ve her celsede; celsei âtiyede Meclisi Âlinin müzakere edeceği mevaddın malûm olarak, âzanın ona göre hazırlanması meselesi, tensibi âlinize iktiran etmişti. Halbuki bu, tatbik edilmiyor. Bazan ruzname açılırdı ve geçen sene ruzname tahtaya yazılırdı. Bu sene o dahi yapılmamaktadır. Bugün ruznamemiz nedir? Bilmeksizin buraya geldik ve bilmeksizin de gidiyoruz... Makamı Riyasetten, Meclisi Âlinin mukarreratının tatbikini istiyorum... Rica ediyorum. Birgün evvel, celsei âtiyede ne müzakere edileceğini bilmeliyiz... Makamı Riyaset bunu temin buyursun.

REİS — Efendim samiin lûtfen salonu tahliye buyursunlar.

Hitamı celse; saat : 2,20

(İkinci ve üçüncü celseler hafidir)

DÖRDÜNCÜ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 4,40

REİS — Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KÂTİP : Hakkı Bey (Van)

---

3. — Trabzon Mebusu Hüsrev Beyle arkadaşlarının, Başkumandanlık müddetinin 5 Mayıs 1338 tarihinden itibaren üç mah temdidine dair kanun teklifi

REİS — Efendim, Başkumandanlık Kanununun müddetinin temdidine dair kanun teklifi var. Onun müzakeresine başlıyoruz.

B. M. M. Riyaseti Celilesine

Mücahedei millîyemizin muvaffakıyetle tetvici maksadiyle Büyük Millet Meclisinin Başkumandanlığa intihabeylediği Reis Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin vazifei mezkûrede devamını icabettiren esbap henüz zâil olmadığından âtideki teklifi kanuninin müstaceliyetle müzakeresi ile kabulünü teklif eyleriz.

Başkumandanlık müddetinin 5 Mayıs 1338 tarihinden itibaren üç mah daha temdidine dair Kanun

MADDE 1. — Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşaya Başkumandanlık tevcihine dair olup iki defa üçer mah temdidedilmiş olan kanun üç mah daha temdidedilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun 5 Mayıs 1338 tarihinden muteberdir.

MADDE 3. — İşbu kanun Büyük Millet Meclisi tarafından icra olunur.

1 Mayıs 1338

Trabzon	Çorum	Malatya
Hüsrev	Ferid Recai	Feyzi
Bursa	İstanbul	Kırşehir
Operatör Emin	Ali Rıza	Rıza
Bayezid	Bolu	Saruhan
Dr. Tevfik	Tunalı Hilmi	İbrahim Süreyya
İzmir	Diyarbekir	Kayseri
Yunus Nâdi	Hacı Şükrü	Âtıf
Edirne	Kozan	Karahisarı Sahib
Şeref	Dr. Fikret	Ali
	Gümüşane	
	Mehmed Ruşen	

REİS — Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? (Yok sadaları) Heyeti umumiyesini kabul edip maddelere geçilmesini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Maddelere geçilmiştir.

Başkumandanlık müddetinin 5 Mayıs 1338 tarihinden itibaren üç mah daha temdidine dair Kanun

MADDE 1. — Büyük Millet Meclisi Reisi Mustafa Kemal Paşaya Başkumandanlık tevcihine dair olup iki defa üçer mah temdidedilmiş olan kanun üç mah daha temdidedilmiştir.

REİS — Birinci madde hakkında söz istiyen var mı?

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Reis Bey söz isterim..

Efendim düşman, muhtelif savletleri neticesinde Sakarya önüne kadar gelmişti. Tabiîdir ki bu Erkânı Harbiyemizin bir manevrası neticesi olmuştur. Bu esnada Kostantin Eskişehir'de çadırını kurmaya maalesef muvaffak olmuştu. Bu, Meclisin asabiyetine dokunarak bizzat Heyeti Umumiyenin hattı harbin gerisine gimek tezahürü mevcut idi. Evet, o gün, gözümün önünden gitmez bir andı. Geceleri bile arkadaşlarımızın kısmı âzamı burada fevkalâde galeyan göstererek içtimada bulunuyorlardı Halkta azîm bir asabiyet ve düşmanın böyle muvakkat ve hayalî olarak kendisince galebe ettiği zahabını kıracak tedbirler düşünüyorduk. İşte bu tedbirlerin neticesi cümlesinden olmalıdır ki Heyeti Celilenin diğer mesaisinin akamete mâruz kalmaması için burada içtimaın devamiyle kendi namına Reis - ki, liyakati askeriyesi Heyeti Celilece malûm ve hepimizce müsellemdir - Ordunun Başkumandanlığına intihabolundu. Biz düştüğümüz şu vaziyet dolayısiyle Metmedciğin kalbinde de yaşıyan Büyük Millet Meclisinin ruhunun bir timsalini göstermek zarureti vardı. Maalesef ki Yunanlılar gibi Padişahımız - ki, bugün artık şahsının nispeti kalmamıştır - İstanbul'da Yunanlılarla hareket ediyordu. Bu zaruret dolayısiyle ona şebih bir vaziyet almak için Büyük Millet Meclisinin şahsiyeti mâneviyesini temsil etmek, neferin kalbinde Meclisin ruhunu yaşatmak için Reisimize Başkumandanlık rütbesini tevcih ederek orduya göndermiştik. Bunun azîm faidesini bilâhara gördüğümüzü tarih yazmıştır. Paşa, mahareti askeriyesiyle emri kumandayı idare etti. Bütün Erkânı Harbiye heyetiyle beraber azîm ve şanlı bir muzafferiyet de ihraz ettiler. Ve tarihimizde şanlı bir sayfa daha açtılar. Bu büyük ve kudretkâr silâhı bir zamanı muvakkat için istimaline karar verdiğimiz dahi o kanunun sarahati icabındandır.

Cihan teslim ediyor ki : Ahval ve vaziyet lehimizde... Artık ahvali fevkalâdeye lüzum ve ihtiyaç kalmamıştır. Fevkalâde tedbirler, fevkalâde zamanlar için ihtiyar olunur. Ve bizim bu fevkalâde zamandan sarfı nazar etmemiz zamanının da hulûl ettiğine kaaniim. Başkumandan Paşa Hazretleri Mecliste hazır olsaydılar kendilerinden burada açıktan soracaktım. Acaba Büyük Millet Meclisinin kendilerine vâkı olan bu tevcihinin artık devamına lüzum var mıdır? Ben kendi kanaatimce «Artık buna lüzum kalmamıştır» diyorum. Heyeti Celilenin, ekseriyetin kararı benim bu fikrimi tashih edecektir. Var mı? Yok mu? Neticei âra belli edecektir. Ben kendi kanaatime göre bunun devamına lüzum olmadığı gi-

bi, şayet lüzum varsa biz Başkumandanlık Kanuniyle ordunun harb kabiliyetini tezyit için, bir an için, müstacel daha birtakım tedbirler ittihazı hususunda kendilerine salâhiyet vermiştik. Başkumandanlığa, gerek tekâlif ve gerekse hakkı kaza hususunda verilen salâhiyetin ve bu gibi hukukun istimalinin nâbemahal olduğuna ve artık mevsiminin geçtiğine kaaniim.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Cenabıhakkın inayetiyle inşaallah sulhü imzalarsak o vakıt...

HÜSEYİN AVNİ B. (Devamla) — Efendiler, geri hidematının Başkumandanlığa verildiği zamanın nezaketi zâil olmuştur. Bugün Heyeti Celile bütün mevcudiyetiyle mesaisini oraya hasriyle her halde ordunun levazımat ve ihtiyacatını belâganmabelâğ ifa ettiğine kaaniim. Ordusunun levazımını ihzar ederek cephede yaşıyan Mehmetciğin ihtiyacatını temin ve onun hareket kabiliyetini tezyitten başka bir vazife görmüyor. Gayei millîsine vüsul için ancak bu yoldan gidileceğini biliyor. Ve bunu da bizzat yapmaktadır. Reis Paşadan ikinci maddenin devamına lüzum kalmıyacağını öğrenerek kendilerinden sarfı nazar buyurmalarını bilhassa istirham eylerim. Buna artık lüzum kalmamıştır. Ben de devamına kail değilim desinler. Lüzum varsa izah buyururlar. Biz artık büyük bir sulh devresine giriyoruz. (Ne sulhü sesleri) Şayanı şükrandır ki bizi sulha isaleden düşmanlarımız meşru hakkımızı tanıdılar ve bizi davet ediyorlar efendiler. Her halde evvel Allah... Saniyen süngümüzdür bizi sulhe götürecek. Tabiî sulh için harbediyoruz. Hakkımızı tanıttırmak için harbediyoruz. Biz cenkcu millet değiliz. Hakkımızı tanıtmaya çalışıyoruz. Neden sulh deyince çekiniyorsunuz, tevahhuş ediyorsunuz? Efendiler istiklâli millîmizi Allah'ın inayeti ve Mehmedin süngüsü tanıttırmıştır ve onlar da bunu defaatle itiraf etmiş, müzakeratı sulhıye kapılarını açmışlardır kim tanımıyor?

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Niye tahliye etmiyorlar?

HÜSEYİN AVNİ B. (Devamla) — Tahliye etmiyorlarsa tahliye ettiririz. Rica ederim, arkada Büyük Millet Meclisi; ordusunun ihzaratiyle meşguldür. Düşman tahliye etmezse ettiririz, efendiler.

HUSREV B. (Trabzon) — Efendim, Başkumandanlık Kanunu tekrar mevkii müzakereye geldiği zaman lihikemetullahı taalâ aynı şeye mâruz kalıyor. Bilmiyorum ne gibi hususta suiistimal edilmiş? Ve neden dolayı bizlerde bir endişe vardır?

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Öyle bir şey söylenmedi, o kendi zihabınızdır.

HÜSREV B. (Devamla) — O, zatıâlinizin de kendi zihabınızdır. Binaenaleyh bunların mevzuubahsı münakaşa olmasında dâ mâna yoktur. Kanun aynen kabul olunursa mesele biter.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Bendeniz bu töhmeti kendilerine reddederim. Ben Meclisin ekseriyeti kararlarına serfürü ederim.

HÜSREV B. (Trabzon) — İçtihat yoktur. Sizin ne olduğunuz malûmdur.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Çok güzel fakat yaya kalırsınız.

REİS — Efendim, müzakereyi kâfi görenler lûtfen ellerini kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür, efendim.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Reis Bey, bana niye tecavüz ediyorlar? Hakareti reddederim. Benim şahsiyetim malûm imiş, benim şahsiyetim ne gibi malûm imiş?

HÜSREV B. (Trabzon) — Evet malûmdur.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Tabiî olduğum gibi... Başka isnat kabul edemem Hüsrev Beyefendi.

REİS — Efendim, birinci maddenin müzakeresi kâfi görüldü. Maddeyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Madde kabul edilmiştir.

MADDE 2. — İşbu kanun 5 Mayıs 1338 tarihinden muteberdir.

REİS — İkinci maddeyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — İşbu kanun Büyük Millet Meclisi tarafından icra olunur.

REİS — Üçüncü maddeyi kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Efendim, kanunun heyeti umumiyesinin tâyini esami ile reye vaz'ı hakkında on beş imzalı bir takrir var.

Riyaseti Celileye

Başkumandanlık Kanununun temdidi hakkın-

da bâzı rüfeka tarafından mevdu teklifi kanuninin tâyini esami ile reye vaz'ını teklif eyleriz.

4.V.1338

Kastamonu	Oltu	Kângırı
Besim	Orhan Yasin	Ziya
Mersin	Genc	Erzurum
Salâhaddin	Ali	Hüseyin Avni
Dersim	Kayseri	Lâzistan
Mustafa	Ahmed Hilmi	Ziya Hurşid
Tokad	Çorum	Denizli
Ahmed	Dursun	Mazlum Baba
Hakkâri	Kayseri	Karahisarı Sahib
Tufan	Osman	Mehmed Şükrü
Sivas	Karahisarı Sahib	Erzurum
Vâsıf	Hulûsi	Asım

OPERATÖR EMİN B. (Bursa) — Lûtfen imzalarını okuyunuz.

REİS — Takrir on beş imzalıdır. Makamı Riyaset namına takriri kabul ediyorum. Kanunu kabul edenler beyaz, reddedenler kırmızı reylerini verecekler, lûtfen reylerinizi istimal buyrunuz.

(Rey puslaları toplanmaya başlandı.)

2. — ÂZAYI KİRAM MUAMELÂTI

1. — Erzurum Mebusu Salih Efendinin, yoklama esnasında bulunmıyanlardan kıstelyevm icra edilmesine dair takriri

REİS — Efendim, kıstelyevm icrasına dair Erzurum Mebusu Salih Efendinin bir takriri var.

Riyaseti Celileye

Meclisin intizamını teminen yoklama neticesinde ispatı vücudetmiyenlerden kıstelyevm icrasının reye vaz'ını teklif eylerim.

Erzurum
Salih

REİS — Yoklama neticesinde bulunmıyanlar hakkında kıstelyevm icrasını kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsın. Kıstelyevm icrası kabul edilmiştir.

(İstihsali ârâya devam olundu.)

REİS — Efendim, reylerini istimal buyurmıyan zevat varsa lûtfen reylerini istimal buyursunlar.

(Âra tasnif edildi.)

REİS — Efendim, Meclisde nısabı müzakere hâsıl olamadığından Cumartesi günü içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 5,40

İçtimaı âti ruznamesi

1. — zaptı sabık hulâsası
2. — Evrakı varide :
1. Palulu Kasım'ın bakıyei müddeti cezaiyesinin affına dair Heyeti Vekileden mevrut lâyihai kanuniye
2. Ankara İstiklâl Mahkemesince idama mahkûm Mustafa'nın affına dair Heyeti Vekileden mevrut lâyihai kanuniye
3. Alay 16 efradından Kemal'in affına dair Heyeti Vekileden mevrut lâyihai kanuniye
3. — Müteferrik evrak :
1. Genc Mebusu Vâsıf Beyin âyat ve ehadisin yevmî gazetelerde dercedilmemesine dair takriri
2. Divanı Riyaset kararları
4. — Sual :
1. Edirne Mebusu Şeref Beyin, Mülkiye Müfettişi Sabri Beye dair Dahiliye Vekâletinden sual takriri
2. Kars Mebusu Fahreddin Beyin, Kars Muahedesine dair Hariciye Vekâletinden sual takriri

Müstacel ruzname

1. Hüseyin Avni Beyin teklifi
2. Sükna Kanunu ve Akaarattan bedeli icarinin yüzde onu nispetinde vergi ahzi hakkında Kanun
3. Muinsiz efrat maaşatı hakkındaki lâyihai kanuniye
4. Divanı Temyizi Askerî lâyihai kanuniyesi (Encümende)

5. Vilâyatı Şarkıye muhacirinine verilecek keresteye dair lâyihai kanuniye

6. Resneli Niyazi Beyin ailesiyle Âtıf Beye muhassas maaşatın devamı tesviyesi hakkındaki teklif

7. Sinob harikzedegânı kereste leri hakkındaki teklifle Heyeti Umumiyece tevhiden müzakeresi kabul edilmiş olan lâyiha ve tekâlifi kanuniye

8. Belediyeler tarafından celbedilecek ecza yı tıbbiyenin Gümrük Resminden istisnasına dair teklif

9. Himayeietfal Cemiyetinden posta ve telgraf ücreti alınmamasına dair teklif

Ruzname

1. 1338 senesi Dahiliye bütçesine mülhak bütçeler

2. Nevahi Kanunu (Salı günleri tahsis edilmiştir.)

3. Ruznamei müzakerat hakkında müzakere

4. Hükümeti Millîyenin teşekkülünden evvel alınan mebaliğ hakkında Maraş Mebusu Tahsin Beyle rüfekasının teklifinin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası

5. Cünha ile hapis cezasının cezai nakdîye tahvili hakkında Cemil Beyin teklifinin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası

6. Çay ve kahveyi fazla fiyatla satanlardan Temettü Vergisi ahzi hakkındaki teklifin reddine dair Lâyha Encümeni mazbatası

7. 65 yaşını tecavüz eden mahpusin hakkındaki teklifin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası

8. Mesken icarlarından iki aylığının Harb Vergisi olarak ahzı hakkındaki teklifin reddine dair Lâyiha Encümeni mazbatası

9. Malatya Mebusu Sıdkı Beyin, firariler hakkındaki teklifinin şayanı müzakere olmadığına dair Lâyiha Encümeni mazbatası

10. Hotamışlı Halil ve rüfekası hakkında Adliye Encümeni mazbatası

11. Kırşehir mevkufini hakkında

12. Zâbitvekili Mehmed Ali Efendi hakkında Adliye Encümeni mazbatası

13. Taşçı Yorgi hakkında Adliye Encümeni mazbatası

14. Mardinli Süleyman hakkında Adliye Encümeni mazbatası

15. Haliloğlu Abdullah ve rüfekası hakkında Adliye Encümeni mazbatası

16. Men'i Müskirat Kanununa tevfikan mahkûm edilenler hakkında Adliye Encümeni mazbatası

17. Kanunu Cezanın mevaddı mahsusasının tadili hakkındaki lâyihaya dair Adliye Encümeni mazbatası

18. Bozkır'dan Mustafaoğlu Ali'nin affı hakkında Adliye Encümeni mazbatası

19. Akşehir'den Alioğlu Veli'nin affı hakkında Adliye Encümeni mazbatası

20. Hiyaneti vataniye mücrimininden bir kısmının affı hakkındaki kanunun tefsirine dair Adliye Encümeni mazbatası

21. Antalya ve sair mahallerdeki teşkilâtı mülkiye hakkındaki tekliflerin Dahiliye Vekâletine tevdii hakkında Dahiliye Encümeni mazbatası

22. Belediye etibbasının belediye meclislerine âzayı tâbiiye olarak devamları hakkındaki lâyihai kanuniyenin reddine dair Dahiliye Encümeni mazbatası

23. Sinob'da Tersane mahallindeki bina hakkında Dahiliye ve Kavanini Maliye encümenleri mazbataları

24. Memurin Muhakematının tadiline dair tekliflerin reddi hakkında Adliye, Dahiliye encümenleri mazbataları

25. Muvazene Encümeni Müdürü maaşının bütçeye ilâvesi hakkında Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

26. Meclis aklâmında tahtı silâha alınanların maaşatı hakkında Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

27. Murakabe ve Muvazenei Maliye encümenlerinin murakabeye dair teklifleri

28. Takdirname ile taltif Kanununun tefsiri hakkında Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası

29. Ferid Efendinin taltifinin tehiri hakkında Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası

30. Yem ve tayınat hakkında Müdafaai Milliye Encümeni mazbatası

31. Kanunu Esasi Encümeni mazbatası

32. Ankara bağlarındaki tahribata dair istidalar üzerine İstida Encümeni mazbatası

33. Ankara Evkaf Müdürü Ali Rıza Efendinin sureti azline dair İstida Encümeni mazbatası

34. Osmanoğlu Ali hakkında Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M. Matbaası